

TÜRKİYE’DE KAMU DİPLOMASİSİ ALANINDA YAZILMIŞ TEZLER ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ

A CONTENT ANALYSIS STUDY ON GRADUATE STUDY THESIS WRITTEN IN TURKEY ON PUBLIC DIPLOMACY

Doç. Dr. H. NUR GÖRKEMLİ

Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, E-posta: ngorkemli@selcuk.edu.tr, Konya/Türkiye, ORCID Kodu 0000-0001-5506-1343

MIADA BASHIR MOHAMED ABDALLAH

Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, E-posta: myadtbshyr@gmail.com, Konya/Türkiye, ORCID Kodu 0000-0002-4896-7312

TÜRKİYE’DE KAMU DİPLOMASİSİ ALANINDA YAZILMIŞ TEZLER ÜZERİNE BİR İÇERİK ANALİZİ¹

Özet

Hükümetlerin diğer ülke vatandaşları üzerinde siyasal, sosyal ve kültürel etki yaratmak amacıyla yürüttükleri faaliyetler olarak da ifade edilen kamu diplomasisi, küreselleşmeyle birlikte sınırların ortadan kalkması sonucu yoğun bir şekilde kullanılan etkili bir diplomasi türüdür. Farklı ülkelerce çok çeşitli uygulamalarla etkin bir şekilde kullanılan kamu diplomasisi, akademik çalışmalarda da giderek daha fazla yer alan bir konu olarak göze çarpmaktadır. Bu araştırma Türkiye’deki üniversitelerde yüksek lisans ve doktora düzeyinde “kamu diplomasisi” alanında yazılan tezleri içerik analizi yöntemiyle incelemektedir. Bu kapsamda kamu diplomasisi alanına ilişkin Yüksek Öğretim Kurulunun Ulusal Tez Merkezi sisteminde bulunan tüm tezler 30 Temmuz 2019 tarihi itibarıyla taranmış ve Türkiye’de bulunan üniversitelerde yazılmış toplam 134 yüksek lisans ve doktora tezi şu yedi ana kategori altında incelenmiştir: Konu, araştırmanın yılı, araştırma derecesi, hangi bölümde yapıldığı, araştırmanın türü, kullanılan yöntem ve araştırmada kullanılan dil.

Çalışma sonucunda konuyla ilgili tezlerin genel olarak yıllar itibarıyla artan sayıda yazıldığı, Türkiye’nin kamu diplomasisi ile ilgili hem eski hem de güncel durumları ele aldığı göze çarpmıştır. Araştırma düzeyi açısından, yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirilen araştırmaların sayısı daha fazla olduğu, en çok örnek olay yöntemi kullanılmasının yanı sıra, betimsel araştırma ve literatür taraması yöntemlerinin de kullanıldığı görülmüştür. Araştırmalar daha çok siyasal bilimler ve özellikle uluslararası ilişkiler bölümünde gerçekleşmiştir. Tezde kullanılan dil ise ağırlıklı olarak Türkçedir.

¹ Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünde doktora semineri olarak hazırlanıp sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: kamu diplomasisi, ulusal tez merkezi, halkla ilişkiler, araştırma yöntemleri, içerik analizi.

A CONTENTANALYSIS STUDY ON GRADUATE STUDY THESIS WRITTEN IN TURKEY ON PUBLIC DIPLOMACY

Abstract

Public diplomacy, which is also expressed as the activities of governments to create political, social and cultural effects on the citizens of other countries, is one of the effective type of diplomacy that is used intensively as a result of the disappearance of borders with globalization. Public diplomacy, which is used effectively with a wide variety of applications by different countries, stands out as a subject that is increasingly included in academic studies. This research examines masters and doctoral theses written on “public diplomacy” in Turkish universities by using content analysis method. Therefore, all graduate study theses are examined and a total of 134 master's and doctoral theses were found in the date of research (July 30, 2019). Contents of the thesis are examined under seven main categories: subject, year of study, research degree, method, research type, department and language used in research.

Study shows that number of thesis on public diplomacy has generally an increasing trend in each year, and both old and Turkey's current situation regarding public diplomacy was handled. In terms of the research level, it has been observed that the number of studies conducted at master's degree is higher, in addition to the case study method; descriptive research and literature review methods are also used. Study also indicates that the dissertations on public diplomacy are mostly carried out in the department of political sciences and especially in international relations. The language used in the thesis is mainly in Turkish.

Keywords: public diplomacy, National Thesis Center, public relations, research methods, content analysis.

1. GİRİŞ

Kamu diplomasisinin bugünün küreselleşmiş dünyasında giderek artan öneme sahip yeni bir diplomatik iletişim şekli olduğu söylenebilir. Artık geleneksel diplomasi yoluyla farklı ülke diplomatlarıyla kurulan iletişimin yanı sıra; bu ülkelerin genel olarak vatandaşlarının, özel olarak da seçilmiş gruplarının kalbini kazanmak devletlerin ulusal çıkarları için kullandıkları önemli bir strateji olmuştur. Kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler arasında hem teorik açıdan hem de pratik açıdan benzerlikler olduğu düşüncesi pek çok akademisyen veya araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Her iki kavram uluslararası şartlar, araçlar, faaliyetler ve amaçlar açısından benzerlikler taşımaktadır. Konunun güncelliğini koruması sebebiyle akademik alanda da konuyla ilgili araştırmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye'deki üniversitelerin lisansüstü programlarında yazılan “kamu diplomasisi” konulu tezleri inceleyen bu araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kamu diplomasisi kavramı ve önemi anlatılarak, konunun halkla ilişkilerle olan ilişkisine değinilecektir. İkinci bölüm Türkiye’de kamu diplomasisi alanında yazılmış tezleri içerik analizi yöntemiyle ele almaktadır. Son bölümde ise çalışmanın bulgularıyla ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

2. KAMU DİPLOMASİSİ

Fransızca “diplomatie publique”, İngilizce ise “public diplomacy” olarak adlandırılan (Sancar, 2012:79) kamu diplomasisi, ilk kez 1965'te emekli Amerikan diplomat Edmund Gollion tarafından kullanılan bir kavramdır (Köksoy, 2013: 17). Kamu diplomasisi ile ilgili olarak literatürde farklı tanımlara rastlanmaktadır. Örneğin Can (2019: 6) kamu diplomasisini “Bir ülkenin dış ülkelerle ilişkisinde kullandığı diplomatik faaliyetlerine ek olarak sivil toplumları, bireyleri, şirketleri, kuruluşları devreye katarak hedef aldığı ülkeyi ve o ülkenin toplumunu olumlu yönde etkileyerek milli menfaatlerini sağlaması çalışması” şeklinde tanımlamıştır. Gün, (2014: 6) ise kamu diplomasisini “yabancı kesimleri anlama, bilgilendirme ve etkileme vasıtasıyla ulusal çıkarları geliştirmek için yürütülen bir faaliyet” olarak ifade etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Bilgi Ajansı (USIA)’nın yöneticisi Edward Murrow, geleneksel diplomasiden farklı olarak kamu diplomasisinin sadece iktidarlara değil, iktidar dışındaki gruplar ve kurumlarla etkileşimi içerdiğini ifade etmiştir (Sak,2014:13). Akoğlu (2018: 10) kamu diplomasisinin kültürel diplomasi, siyasal iletişim, kültürlerarası iletişim, propaganda, medeniyetler arası ittifak, kriz yönetimi, medya ilişkileri, halkla ilişkiler, stratejik iletişim, küresel iletişim, enformasyon gibi pek çok terimle yakın ilişkisi olan bir faaliyet olduğunu aktarmıştır.

Doğrudan yabancı halklarla iletişim kurmayı amaçlayan, hükümet destekli çeşitli çabalar olarak da ifade edilen kamu diplomasisi, diğer ülke vatandaşlarının hükümetin stratejik hedeflerini desteklemesine veya hoş görmesini sağlamaya yönelik resmi çabaları olarak adlandırılabilir. Kamu diplomasisi iki ana kategoride incelenebilir. Bunlardan biri hükümetin politik hedefleri için imajını iyileştirmeye çalıştığı markalaşma ve kültürel iletişim faaliyetleridir. Burada markalaşma ve kültürler arası iletişim yoluyla genel bir iyi niyet yaratılmak uzun vadeli ittifak ilişkilerini sürdürmek, düşman propagandasını baltalamak ve işbirliklerini kolaylaştırmak amaçlanır. Amerika Birleşik Devletleri adına yayın yapan Voice of Amerika, soğuk savaş döneminde Avrupalı takipçilerine; demokratik hükümetin ve kapitalist girişimlerin temellerinin Sovyet alternatiflerinden daha üstün olduğunu ikna etmek için kullanılan birinci kategorideki kamu diplomasisi faaliyetlerine örnek olarak verilebilir. İkinci tür kamu diplomasisi ise acil politik hedefler için dış destek amaçlı yürütülen faaliyetlerden oluşur. Örneğin kimi zamanlarda yabancı liderler ittifak planlarıyla işbirliği yapmak isteyebilir, bu durumda yabancı halklar, diğer devletin liderini desteklemeye teşvik edilebilir. Bu tür kamu diplomasisine örnek olarak Kuveyt’in 1990’da Irak’a yönelik bir saldırı için ABD’nin halk desteğini kazanarak Saddam Hüseyin’den kurtulmanın değerli ve ahlaki açıdan doğru olduğuna ikna etmek için bir Amerikan halkla ilişkiler firmasını kiralaması gösterilebilir (<https://www.britannica.com/topic/public-diplomacy>).

2.1. Kamu Diplomasisi Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi:

Bir ülkenin kültürü, politik değerleri ve dış politikada meşru ve ahlaki otoriteye sahip olması o ülkenin yumuşak gücü olarak ifade edilmektedir (Joseph, 2008: 96). Yabancı halkların desteğini almak ülkelerin siyasi, ekonomik ve sosyal çıkarları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri devletlerin yumuşak güce elde etmelerinde oldukça etkilidir. Yumuşak güç uygulamalarına örnek olarak 1883 yılında Fransa hükümetinin Fransa-Prusya savaşı sonrası yitirdiği prestijini onarmak için dilini ve edebiyatını tanıtmaya çabaları gösterilebilir. Birinci Dünya Savaşından sonra da, çoğu hükümetlerin kültürlerini yaymak için özel ofisler kurmaya çalıştığı görülmüştür (Pells, 1997: 31).

Amerika Birleşik Devletleri diplomasi için “bilgi ve kültür” kullanma uygulamalarına 1917’de başlamıştır. O yıl başkan Wilson, arkadaşı George Creel tarafından yönetilen Kamu Bilgilendirme Komitesi’ni kurmuştur (Rosenberg, 1982: 79). Creel, bu ofisin eğitim ve bilgilendirme amaçlı olduğunu ve propaganda içermediğini ifade etse de yapılanların amacının sadece bilgilendirme ve eğitim olmadığı görülmüştür. Creel bu kapsamda turlar düzenlemek, “Amerikancılık İncili” konulu broşürler bastırmak, hükümet destekli haber servisi kurmak ve sinema malzemeleri bulundurmak gibi faaliyetler yürütmüştür (Joseph, 2008: 97).

1920’lerde radyonun ortaya çıkışı, birçok hükümeti yabancı yayın yayıncılığına yönlendirmiş ve 1930’larda komünistler ve faşistler yabancı kamuoyuna olumlu imajlar geliştirmek için rekabet etmişlerdir. Almanya ise yabancı kamulara bir propaganda filmi yayınlamıştır. Roosevelt yönetimi 1930’ların sonunda Latin Amerika’daki Alman propagandalarından endişe duyarak, Dışişleri Bakanlığı’na ait bir "Kültürel İlişkiler" bölümü oluşturmuştur (Joseph, 2008: 97).

Amerika’nın savaşa girmesinden sonra, Başkan Roosevelt 1942 yılında, kesin olarak doğru bilgilerle başa çıkmak için bir Savaş İstihbarat Bürosu (OWI) oluştururken, istihbarat teşkilatı Stratejik Hizmet Bürosu, dezenformasyonunun yayılması işlevlerine dâhil edilmiştir. OWI, Hollywood’u etkili bir propaganda aracı haline getirmeye çalışarak, birçok filme ilave yapma ve bazı bölümleri çıkarma önerisinde bulunmuş ve bazı filmlere ise lisans vermeyi reddetmiştir. Hollywood yönetmenleri kendi çıkarları ve vatanseverlik duygularıyla OWI ile işbirliği yapmaktan memnuniyet duymuş, soğuk savaştan hemen önce Hollywood çalışanları ve reklamcılar sadece filmlerini ve ürünlerini değil, aynı zamanda Amerika’nın kültürünü, değerlerini ve başarılarının sırlarını tüm dünyaya pazarlamıştır (Pells, 1997: xiii).

Sovyet tehdidinin soğuk savaşta büyümesiyle birlikte kamu diplomasisi genişlemeye devam etmiştir. Buna örnek olarak özellikle soğuk savaş döneminde ABD kongresince desteklenen ve CIA tarafında antikomünist propaganda yapmak amacıyla kullanılan Radio Free Europe/Radio Liberty özel radyolar gösterilebilir. Soğuk savaşın sona ermesi ile yumuşak güce yapılan yatırımların daha azaldığı göze çarpmıştır. Hükümet destekli radyo yayınları, soğuk savaş döneminde her hafta Sovyet nüfusunun yarısına, soğuk Doğu Avrupa nüfusunun ise yüzde 70 ila 80’ine ulaşırken, yeni yüzyılın başında, Arapların yalnızca yüzde 2’sinin Voice of America (VOA)’yı dinlediği belirtilmiştir (Blinken, 2003: 287). Yine soğuk savaşın bitmesiyle ABD gazetelerinin ön sayfasındaki dışişleri makalelerinin yüzdesi neredeyse yarıya düşmüştür. Ancak 11 Eylül 2001’den sonra, Amerikalılar yumuşak güç araçlarına yatırım yapmayı arttırmışlardır (Sadigova, 2016: 7).

Küreselleşme ile birlikte 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana, bilhassa kitle iletişim vasıtalarının teknik gelişmeler, ülkelerin siyasi paylaşımlarını hızlı ve etkin bir şekilde uluslararası platforma taşımaya yardımcı olmuştur (Aziz, 2003: 35). Küreselleşmeyle birlikte yaşanan değişimlerin, devletlerin politik söylemlerine olan bu tesiri, devletlerarası ilişkilerde klasik diplomasi konseptinin değişmesine neden olmuştur (Sadigova, 2016: 11).

Geleneksel kamu diplomasisinin en önemli kaynağı olan hükümet ve devlet kurumlarına ek olarak, bugün sivil toplum kuruluşları, bireyler, üniversiteler, öğrenciler, lobiciler, özel şirketler, spor kuruluşları, medya vb. kurum ve kuruluşlar kamu diplomasisinde aktif roller oynayabilmektedir (İnan, 2012: 65). Bu kuruluşlar, ülke çıkarları doğrultusunda yabancı ülke vatandaşları üzerinde etki yaratabilecek faaliyetleri rahatlıkla gerçekleştirebilmektedir. Bu nedenle bu örgütleri kamu diplomasisinde etkili araçlar olarak görmek mümkündür.

2.2. Kamu Diplomasisi ile Halkla İlişkiler İlişkisi:

Yeni kamu diplomasisi ile geleneksel kamu diplomasisi arasındaki temel fark, devletlerarası ilişkilerin topluluklar arası ilişkilere evrilmesi olduğu söylenebilir. Şu anda dış ilişkilerin sağlamlaştırılması, yalnızca devlet görevlilerin birbiriyle olan iletişim çabalarıyla değil aynı zamanda eklektik bir yapıyla da uluslararası halkla ilişkiler çalışmaları gerektirmektedir (İnan, 2012:65).

Yıldırım (2015: 55) uluslararası halkla ilişkilerin ulusal kimlik ve tanıtım, kurumsal itibar yönetimi, kriz iletişimi ve yerel iletişim olmak üzere dört ana işlevi olduğunu aktarmıştır. Bu işlevlere göre, birçok ülke ve örgüt; siyasi, kültürel veya turizm yoluyla hedef kitle için daha cazip duruma gelmeye çalışmaktadır. Halkla ilişkiler, uluslararası itibarı sağlamak ve korumak amacıyla stratejiler ve teknikler geliştirirken, küreselleşme sonucu ülke sınırlarını aşan krizlerin çözülmesinde de etkilidir (Yıldırım, 2015: 55).

Halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi disiplinlerinin her ikisi de kamuoyunu etkilemeyi hedefler. Kamu diplomasisi ile ulaşılmak istenen hedefler etkili halkla ilişkiler stratejileri ile gerçekleştirilebilir. Köksoy (2014:216) pek çok ülkede kamu diplomasisinde halkla ilişkiler disiplininin bire bir etkisinin net bir şekilde görüldüğünü; örneğin Almanya’da kamu diplomasisi kavramının “Dış Politikanın Halkla İlişkileri” (Aussenpolitische Öffentlichkeitsarbeit - Foreign Policy Public Relations) olarak kullanılabildiğini, Japonya’da ise Kamu Diplomasisi Departmanının kültürel değişim ve halkla ilişkiler birimlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğunu aktarmıştır.

3. TÜRKİYE’DE KAMU DİPLOMASİSİ ALANINDA YAZILAN TEZLER

Yukarıda da belirtildiği gibi kamu diplomasisi özellikle küreselleşmeyle birlikte ülkelerin etkili olarak kullandıkları oldukça güncel ve önemli bir diplomasi aracıdır. Bu konunun akademik ortamda pek çok araştırmacının dikkatini çektiğini ve çeşitli makalelerin literatürde yer almaya devam ettiğini söylemek mümkündür. Alanla ilgili çalışmalara sadece makale düzeyinde değil lisansüstü tezlerde de rastlanmaktadır. Bu çalışma, Türkiye’de “Kamu Diplomasisi” konusunda yazılan yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezleri içerik analizi yöntemi ile inceleyecektir. Aşağıdaki bölümde konunun amacı, önemi ve yöntemine değindikten sonra içerik analizine dâhil olan tezlerle ilgili bulgular ortaya konacaktır.

3.1. Amaç, Önem ve Yöntem:

Araştırma, güncelliği ile araştırmacıların ilgisini çeken ve devletlerin yumuşak güç elde etmek için sistemli bir şekilde uyguladıkları kamu diplomasisi alanında Türkiye’de yazılmış olan tezleri içerik analizi ile incelemeyi hedeflemektedir. Çalışma bu güncel konunun lisansüstü çalışmalarda ne düzeyde ve hangi yönleriyle ele alındığını ortaya koyarak; hem bundan sonra yürütülecek çalışmalarda konunun hangi boyutlarıyla ele alınabileceği yönünde araştırmacılara ipucu verebilecek, hem de bu bulgular kamu diplomasisi alanında çalışanlara ve karar verici organlara ileride yürütecekleri çalışmalarla ilgili olarak plan yapmalarına katkı sağlayabilecektir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de lisansüstü düzeyde yazılmış olan tezler oluşturmaktadır. Bu amaçla 30 Temmuz 2019 tarihinde YOK Ulusal Tez Merkezi sitesinde (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) yer alan ve “Kamu Diplomasisi” konusunda yazılmış olan tüm tezler taranmıştır. Taramalar tezin adı, dizini, anahtar kelimeleri içerisinde “kamu diplomasisi” terimini içeren tezler baz alınarak yapılmıştır. Evreni oluşturan ve araştırma tarihi içinde ilgili web sitesinde yer alan toplam 134 tezin içerisinde erişim izni olan 121 tezin tamamına ulaşılabilmektedir.

Araştırma kapsamında erişilebilen tezler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Tavşancıl ve Aslan (2001) tarafından “Sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşım” olarak tanımlanan içerik

Yıllar												Toplam
Sayı	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	1	2	2	7	8	11	12	17	15	37	22	134
Yüzde	%0.75	%1.49	%1.49	%5.22	%6	%8.2	%8.95	%12.68	%11.19	%27.61	%16.42	%100

analizi, araştırmacılara çok sayıda içeriği belli kategorilerde sınıflayarak analiz etme olanağı tanıyan bir yöntemdir. Bu çalışmada incelenen tezler aşağıdaki değişkenlere göre analiz edilmiştir:

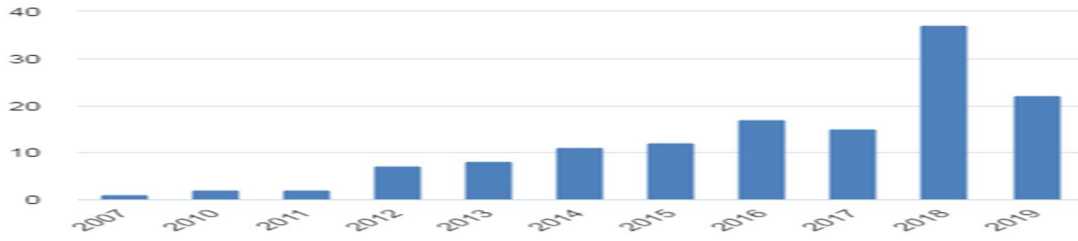
- Araştırma Sayısı
- Araştırma Konusu
- Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı
- Araştırma Derecesi (Yüksek lisans/Doktora)
- Araştırmanın Yürütüldüğü Bilim Dalı
- Araştırma Yöntemi
- Araştırma Tekniği
- Araştırmada kullanılan dil (Yabancı dil - Türkçe).

3.2. Bulgular:

3.2.1. Araştırma Sayısı: Araştırma tarihi olan 30 Temmuz 2019 itibariyle kamu diplomasisi konusunda incelenen toplam 134 araştırmadan 121’i erişilebilir durumdadır ve bu tezler yukarıda belirtilen kriterler bağlamında değerlendirilmiştir. 13 teze erişilememesinin sebebi ise yazar tarafından tezlere kısıtlama getirilmiş olmasıdır.

Araştırmaların sayısı ve senelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmektedir:

Tablo 1. Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırma sayıları, yüzdesi ve araştırmaların senelere göre dağılımı

Grafik 1. Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırma sayıları, yüzdesi ve araştırmaların senelere göre dağılımı

Tablo 1 ve Grafik 1’de de görüldüğü gibi bu alanda yazılmış olan ilk tez 2007 yılında gerçekleştirilmiştir. 2019 yılında yazılmış olan 22 tez ise sadece araştırma tarihi 30 Temmuz 2019 itibariyle sisteme yüklenen tezlerdir, bu sayı, 2019 yıl sonu itibariyle yazılmış tezleri göstermemektedir. Veriler incelendiğinde kamu diplomasisi konusunda araştırmaların sayısının giderek artan bir eğilimde olduğu göze çarpmaktadır. Ulusal Tez Merkezi Sitesi verilerine göre 2007 yılında bu konuda yazılan ilk tezdten sonra 2008 ve 2009 yıllarında Türkiye’de kamu diplomasisi ile ilgili hiç bir tez yazılmamıştır.

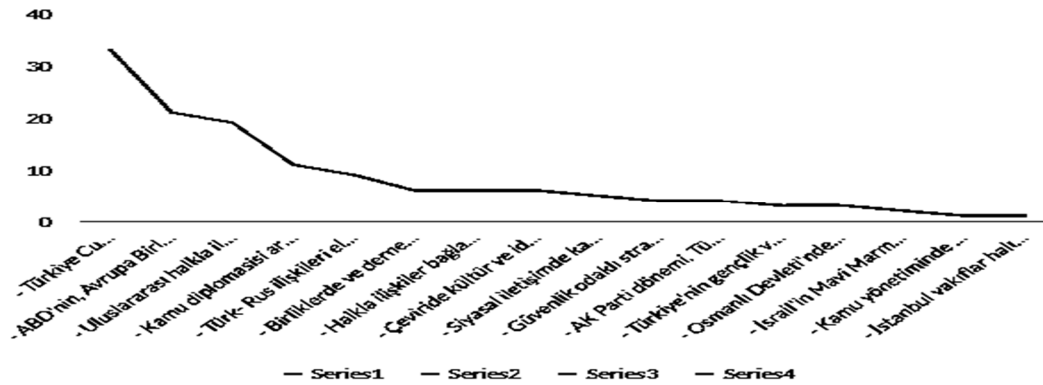
3.2.2. Araştırma Konuları: İncelenen 134 araştırmaya bakıldığında, araştırmalar şu başlıklar altında sınıflandırılabilir: Türkiye Cumhuriyeti’nin kamu diplomasisi uygulaması, ABD’nin, Avrupa Birliği’nin, Çin Halk Cumhuriyeti’nin ve Fransa’nın dış politikası uygulaması, uluslararası halkla ilişkiler yöntemi, kamu diplomasisi aracı olarak dijital medya, Türk- Rus ilişkileri ele alınması, ülke markası oluşumu, birliklerde ve derneklerde kamu diplomasi stratejisi (NATO, TİKA ve RTÜK gibi), halkla ilişkiler bağlamında kamu diplomasisi, çeviride kültür ve ideoloji, siyasal iletişimde kamu diplomasisi, güvenlik odaklı stratejik iletişim, AK Parti dönemi: Türk dış politikasında stratejik dönüşüm, Türkiye’nin gençlik ve spor alanındaki kamu diplomasisi etkinlikleri, Osmanlı Devleti’nde kamu diplomasisi, İsrail’in Mavi Marmara baskınına kamu diplomasisi aracılığıyla meşrulaştırma çabaları, kamu yönetiminde halkla ilişkiler ve İstanbul vakıflar halı müzesinin markalaşma sürecidir.

Araştırmaların konularına dair dağılım sayıları ve yüzdesi Tablo2 ve *Grafik 2*’de verilmiştir.

Tablo 2 . Kamu diplomasisi konusundaki gerçekleştirilmiş araştırmaların başlıklara göre dağılımı

Konu	Sayı	Yüzde
Türkiye Cumhuriyeti’nin kamu diplomasisi uygulaması	33	%24.6
ABD’nin, Avrupa Birliği’nin, Çin Halk Cumhuriyeti’nin ve Fransa’nın dış politikası uygulaması	21	%15.7
Uluslararası halkla ilişkiler yöntemi	19	%14.2
Kamu diplomasisi aracı olarak dijital medya	11	%8.2
Türk- Rus ilişkileri ele alınması “Ülke markası oluşumu”	9	%6.71
Birliklerde ve derneklerde kamu diplomasi stratejisi “NATO,TİKA ve RTÜK ”	6	%4.47

Halkla ilişkiler bağlamında kamu diplomasisi	6	%4.47
Çeviride kültür ve ideoloji	6	%4.47
Siyasal iletişimde kamu diplomasisi	5	%3.7
Güvenlik odaklı stratejik iletişim	4	%3
AK Parti dönemi, Türk dış politikasında stratejik dönüşüm	4	%3
Türkiye'nin gençlik ve spor alanındaki kamu diplomasisi etkinlikleri	3	%2.24
Osmanlı Devleti'nde kamu diplomasisi	3	%2.24
İsrail'in Mavi Marmara baskınını kamu diplomasisi aracılığıyla meşrulaştırma çabaları	2	%1.5
Kamu yönetiminde halkla ilişkiler	1	%0.75
İstanbul vakıflar halı müzesinin markalaşma süreci "El sanatları"	1	%0.75
Toplam	134	%100

Grafik 2 – Kamu diplomasisi konusundaki gerçekleştirilmiş araştırmaların başlıklara göre dağılımı

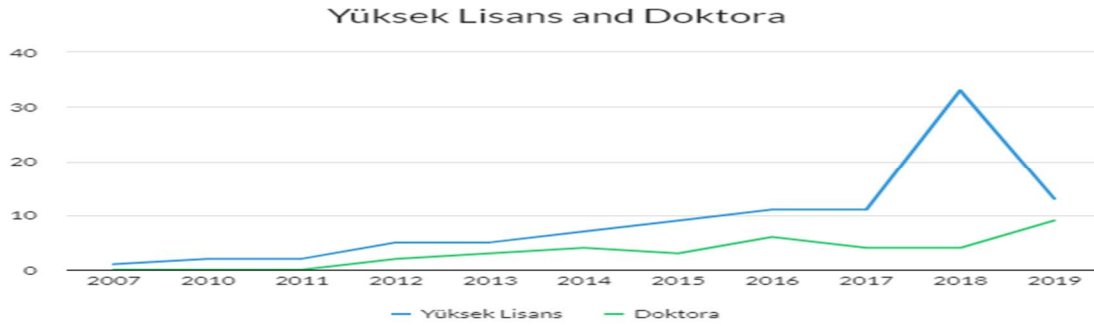
Tablo 2 ve Grafik 2'deki veriler araştırmalarda en sık Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi uygulamalarına dair çalışmaların yapıldığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalarda şu konular incelenmiştir: Kamu diplomasisinin marka kentlere olan etkisi "Trabzon örneği", Türkiye'de terörle mücadele, Avusturya'daki Türkiyeli göçmenlerin sorunları, Kamu diplomasisi çerçevesinde Türkiye'nin Bosna- Hersek ve Sırbistan, Ortadoğu'da Türk kamu diplomasisi, Orta Asya politikaları (1990-2000), Balkanlar politikası, Kırgızistan politikası, Somali, Kamerun ve Fildişi Sahili politikaları, Türkiye'nin Afrika "Sahra Güney Afrika, Gana" dış politikası, bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak dış yardımlar: Suriye örneği ve en son İran'ın ve Pakistan'ın kamu diplomasisi uygulamalarıdır. Gelişmiş ülkelerdeki dış politika uygulamaları çalışmalarına yoğunluk verildiği görülmüştür. Bu kapsamda ağırlıklı olarak ABD, Avrupa Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti ve Fransa'nın dış politika uygulamaları incelenmiştir. Türk- Rus ilişkilerinin özel olarak birçok çalışmada ele alındığı görülmüştür. Uluslararası halkla ilişkiler konusu içerisinde de kamu diplomasisi alanında çalışmaların ağırlıkta olduğu

bir başka öne çıkan sonuçtur. Çeşitli, birlik dernek ve kuruluşların kamu diplomasisi stratejilerinin de diğer çalışmalar arasında dikkat çeken ağırlıkta çalışıldığı saptanmıştır.

3.2.3. Araştırma Düzeyi: İncelenen araştırmalara bakıldığında, yüksek lisans çalışmalarının sayısı doktora çalışmalarının sayısına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmaların %73,9'u yüksek lisans, %26,1'si ise doktora düzeyinde yürütülmüştür. Tezlerin yıllara göre yazılışlarına bakıldığında hem yüksek lisans düzeyinde hem de doktora düzeyinde yazılan tezlerin yıllar itibariyle artış eğiliminde olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle doktora düzeyinde yazılan tezler son dönemde bir sıçrama göstermiştir (Tablo 3 ve Grafik 3).

Tablo 3. Kamu diplomasisi konusundaki gerçekleştirilmiş araştırmaların eğitim derecesinin yıllara göre dağılımı.

Araştırma Derecesi	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Sayı	99	35	134
Yüzde	%73.9	%26.1	%100

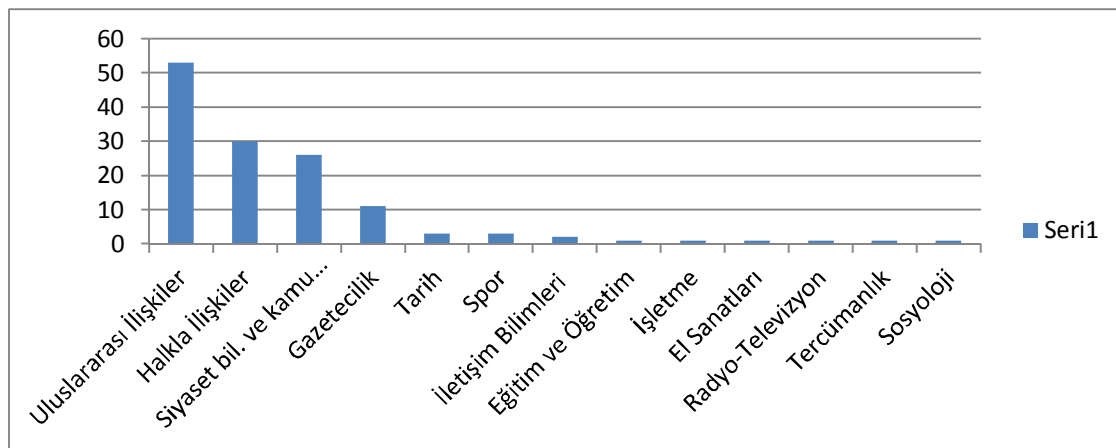

Grafik 3. Kamu diplomasisi konusundaki gerçekleştirilmiş araştırmaların eğitim derecesinin yıllara göre dağılımı.

3.2.4. Araştırmanın Yürütüldüğü Bilim Dalı: Araştırmaların bölümlere göre dağılımı, Tablo 4 ve Grafik 4'te gösterilmiştir. Araştırmalar en çok siyasal bilimler ve özellikle uluslararası ilişkiler bölümünde yürütülmüştür, bu alanda yazılan 53 tez toplam tezlerin yaklaşık %39,5'ünü oluşturmaktadır. Halkla ilişkiler bölümünde yazılan tezler ise toplam 30 adettir (yaklaşık %22,4) ve bölümler arasında ikinci sırada yer almaktadır. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde toplam 26 tez yazılmıştır, bu bölümü ise “gazetecilik” alanında yazılan 11 adet tez takip etmektedir. Tarih, spor, işletme, eğitim ve el sanatları bölümlerinde nispeten daha az çalışma yapıldığı göze çarpmaktadır. İletişim bilimleri ve Radyo-Televizyon-Sinema bölümlerinde az sayıda kamu diplomasisi konusu islenmiş olsa da genel olarak Halkla İlişkiler ve Gazetecilik bölümlerinde yazılan tezler de göz önüne alındığında “iletişim” alanında kamu diplomasisi konusunun lisansüstü düzeyde dikkat çekici bir oranda işlendiğini söylemek mümkündür.

Tablo 4. Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların bölümlere göre dağılımı

Araştırma Bölümü	Sayısı	Yüzde
Uluslararası İlişkiler	53	%39.55
Halkla İlişkiler	30	%22.38
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	26	%19.4
Gazetecilik	11	%8.2
Tarih	3	%2.24
Spor	3	%2.24
İletişim Bilimleri	2	%1.49
Eğitim ve Öğretim	1	%.75
İşletme	1	%.75
El Sanatları	1	%.75
Radio-Televizyon	1	%.75
Tercümanlık	1	%.75
Sosyoloji	1	%.75
Toplam	134	%100

Grafik 4. Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların bölümlere göre dağılımı

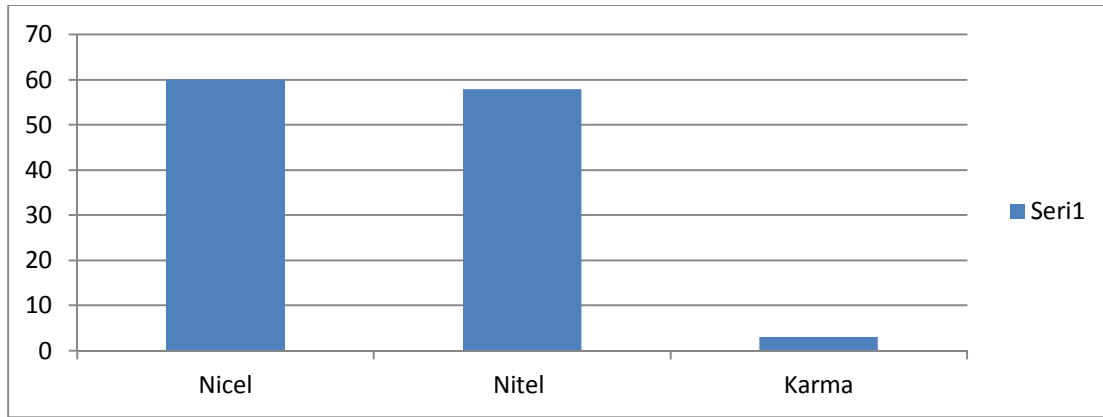
Ele alınmış araştırmaların sayısı 134'tür. Bunların 121 tanesine erişim izni verilirken 13 tanesinin erişimi yazar tarafından kısıtlanmıştır. Bu sebeple Ulusal Tez Merkezi Sitesinden bu 13 araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu yüzden bundan sonra yer alan üç kategoride (araştırma yöntemi, araştırma tekniği ve araştırmacının dili) sadece erişim izni olan 121 araştırma ele alınabilmektedir.

3.2.5. Araştırma Yöntemi:

İncelenen araştırmalar, araştırma türlerine göre nicel, nitel ya da ikisi birlikte kullanan araştırmalar olarak sınıflandırılarak Tablo 5 ve Grafik 5'te gösterilmiştir. Tablo ve grafikte e görüldüğü gibi nitel (58 adet ve yaklaşık %47,9) ve nicel çalışmaların (60 adet ve yaklaşık %49,5) oranları ve sayıları birbirine çok yakındır. Karma yöntemler ise sadece 3 (yaklaşık %2,5) çalışmada kullanılmıştır.

Tablo 5 – Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların türlerine göre sayısı ve yüzdesi

Araştırma Türü	Sayısı	Yüzde
Nicel	60	%49.59
Nitel	58	%47.93
Karma	3	%2.48
Toplam	121	%100

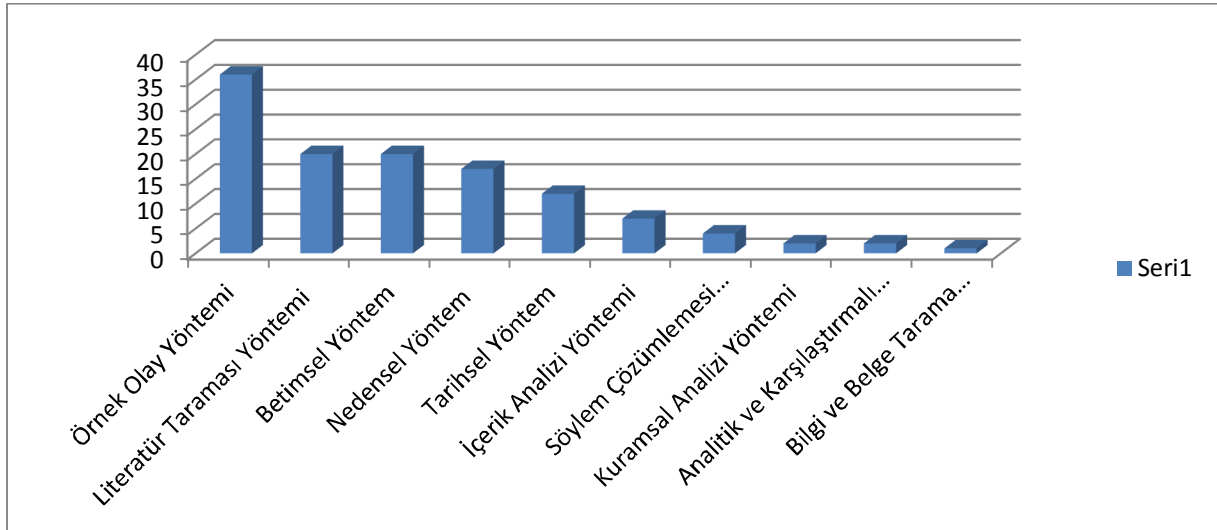

Grafik 5 – Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların türlerine göre sayısı

3.2.6. Araştırmacının Tekniği: Erişim izni verilen 121 araştırma incelendiğinde örnek olay veya vaka çalışması yönteminin 36 çalışmada kullanıldığı ve en çok tercih edilen yöntem olduğu görülmüştür. Bu yöntemi takip eden betimsel araştırma ve literatür taraması yöntemlerinin 20'ser araştırmada kullanıldığı görülmüştür. Nedensel veya karşılaştırmalı araştırma yöntemi 17 araştırmada kullanılmıştır. Tarihsel yöntemi kullanan araştırmaların sayısı 12 iken içerik analizi kullanan araştırmaların sayısı 7 araştırma olarak tespit edilmiştir. Geri kalan araştırmalarda ise, bilgi ve belge tarama yöntemi, analitik ve karşılaştırmalı yöntem, söylem çözümlemesi yöntemi ve kuramsal analiz yöntemi kullanılmıştır (Tablo 6 ve Grafik 6).

Tablo 6. Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların kullandığı yöntem

Araştırma Yöntemi	Sayısı	Yüzde
Örnek Olay Yöntemi	36	%29.75
Literatür Taraması Yöntemi	20	%16.53
Betimsel Yöntem	20	%16.53
Nedensel Yöntem	17	%14.04
Tarihsel Yöntem	12	%9.92
İçerik Analizi Yöntemi	7	%5.8
Söylem Çözümlemesi Yöntemi	4	%3.3
Kuramsal Analizi Yöntemi	2	%1.65
Analitik ve Karşılaştırma Yöntem	2	%1.65
Bilgi ve Belge Tarama Yöntemi	1	%0.83
Toplam	121	%100

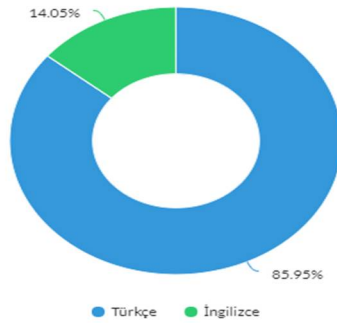

Grafik 6. Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların kullandığı yöntem

3.2.7. Araştırmada Kullanılan Dil: İncelenen araştırmalar kullanılan dil olarak ele alındığında, Türkçe ile yazılmış araştırmaların ağırlıkta (104 adet ve yaklaşık %86) olduğu görölmüştür. İncelenen 121 araştırmada İngilizce ile yazılmış sadece 17 araştırma (yaklaşık %14) bulunmaktadır. Tablo 7 ve Grafik 7 araştırmada kullanılan dilleri özetlemektedir.

Tablo 7 – Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların kullandığı dil olarak dağılımı

Araştırmanın Kullandığı Dil	Sayısı	Yüzde
Türkçe	104	%85.95
İngilizce	17	%14.05
Toplam	121	%100

Grafik 7 – Kamu diplomasisi konusundaki yapılan araştırmaların kullandığı dil olarak yüzdesi

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada Ulusal Tez Merkezi Sitesi'nde bulunan 134 araştırma incelenerek Türkiye'de son 12 yılda (2007'den 2019'a kadar) yapılan tezler ele alınmıştır. Konuyla ilgili tez sayısının yıllar itibariyle artış eğiliminde olduğu görülmüştür. İlk çalışmanın yapıldığı 2007 sonrasındaki iki yıl konuyla ilgili olarak hiç bir tez Ulusal Tez Merkezi sayfasında taranmamaktadır. Tezlerin konuları incelendiğinde ise, çalışmaların özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi uygulamalarının yani sıra gelişmiş ülkelerin dış politikası uygulamaları konularında yoğunluk kazandığı göze çarpmaktadır.

Araştırma düzeyi incelendiğinde yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirilen araştırmaların sayısı daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Doktora düzeyinde yapılan çalışmalar ise, özellikle 2017 yılından itibaren çok yaygınlaşmaya başlamıştır. İncelenen çalışmalarda nitel ve nicel çalışmaların birbirlerine çok yakın oranda yaygın bir şekilde kullanıldığı öne çıkan bir diğer bulgudur. Araştırmalarda en çok örnek olay yöntemi kullanmasının yanı sıra, betimsel araştırma ve literatür taramasının da yaygın bir şekilde kullanıldığı anlaşılmıştır. Kullanılmış diğer yöntemler ise, karşılaştırmalı araştırma yöntemi, tarihsel yöntem, içerik analizi yöntemi olarak sıralanmıştır. Bilgi ve belge tarama yöntemi, analitik ve karşılaştırmalı yöntem, söylem çözümlemesi yöntemi ve kuramsal analiz yöntemi ise daha az çalışmada kullanılmıştır.

Araştırmaların hangi anabilim dalında yürütüldüğü ele alındığında, Uluslararası İlişkiler bölümünün yani sıra Halkla İlişkiler alanında ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde çalışmaların ağırlık kazandığı görülmüştür. Gazetecilik alanında yazılan "kamu

diplomasisi” konulu tez sayısının da diğer tezlere göre yüksek olduğu, halkla ilişkiler alanındaki tezlerin sayısıyla beraber ele alındığında ve daha kısıtlı sayıda olan Radyo-Televizyon-Sinema Bölümü ve İletişim Bilimleri alanındaki tezler de bir arada değerlendirildiğinde; ‘kamu diplomasisi’ konusunun özellikle ‘iletişim’ alanındaki çalışmalara ilham verdiğini söylemek mümkündür. Tarih ve spor bölümlerinde kamu diplomasisi konusunun daha az ele alındığı göze çarpmıştır. İşletme, tarih, spor, el sanatları, tercümanlık, sosyoloji ve eğitim bölümünde çalışmaların sınırlı olduğu öne çıkmaktadır. Çalışmaların önemli bir bölümünün Türkçe (yaklaşık %86) ve kalanının da İngilizce olarak kaleme alındığı görülmüştür.

Bu çalışma siyasi anlamda güncel bir konu olan “kamu diplomasisi” kavramının Türkiye’de yürütülen tezler özelinde de önemini korumaya devam ettiğini göstermiştir. Çok farklı disiplinlerde ele alınan konu özellikle Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi gibi idari bilimlerin yanı sıra Halkla İlişkiler, Gazetecilik, Radyo-Televizyon ve Sinema bölümleri gibi ‘iletişim’ bilimlerinde araştırmacıları kendine çekmiştir. Kamu diplomasisinin kültürel ve sosyal boyutları farklı disiplinlerde de konunun ele alınabileceğini göstermektedir. Bu güncel konunun lisansüstü tezler haricinde, diğer akademik makale çalışmalarında nasıl ele alındığı incelenerek bu çalışma daha ileri bir boyuta taşınabilir ve sonuçlar daha kapsamlı olarak değerlendirilebilir. Elde edilen veriler ileride konuyla ilgili çalışma yapmak isteyen akademisyenlere ve yönetim düzeyindeki politika belirleyicilerine fayda sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR:

- Akoğlu, H. (2018). Sporun Kamu Diplomasisi Açısından Türkiye'nin İmajına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla
- Aziz, A. (2003). Siyasal İletişim, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Blinken A. J. (2002). Winning the War of Ideas, The Washington Quarterly, 25.2, , s.101-114.
- Can, G. (2019). Kamu Diplomasisi Bağlamında Ermeni Meselesinin Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gün, A. (2014). Halkla İlişkiler Bağlamında Kamu Diplomasisi ve Türk Kamu Diplomasisine Mükemmellik Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- <https://www.britannica.com/topic/public-diplomacy> (Erisim tarihi 8 Nisan 2021).
- İnan, E. (2012). Kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler eksenli, Kamu Diplomasisi, 63-70.
- Köksoy, E. (2013). Halkla ilişkiler bağlamında kamu diplomasisi yönetimi Türkiye'nin kamu diplomasisindeki yetkinlik incelemesi. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Köksoy, E. (2014). Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kuramsal Bir Değerlendirme, Marmara İletişim Dergisi / Marmara Journal of Communication, 22, s. 211-231
- Nye J. S. JR. (2008). Public Diplomacy and Soft Power, Annals of the American Academy of Political and Social Science, AAPSS, 616, s.94-109.
- Pells, R. (1997). Not Like Us. New York: Basic Books.
- Reinhard, K. (2003). Restoring Brand America. Advertising Age, s. 30-31.
- Rosenberg, E. (1982). Spreading The American Dream, New York: Hill&Wang.
- Sadigova, I. (2016). İstanbul, Kamu Diplomasisinin Ülke Markası Oluşumundaki Rolü; Rusya Örneği, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Sak, E. (2014). Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi: Sahra Altı Afrika Ekseninde Türkiye ve Çin Faaliyetlerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Yalova.
- Sancar, G. (2012). Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). . İçerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon Yayıncılık, İstanbul
- Yıldırım, G. (2015). Kültürel Diplomasi Ekseninde Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi, İstanbul, Beta Basım Yayın.